

Malčík, Petr

Радослав(ъ) Вечерка - осъмь десѣтъ ти пѣтъ лѣтъ

Linguistica Brunensia. 2013, vol. 61, iss. 1-2, pp. 200-204

ISBN 978-80-210-6254-2

ISSN 1803-7410 (print); ISSN 2336-4440 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/127162>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Různé významové motivace synonym pro „záchod“. *Universitas* 41, č. 2, s. 38–39.
 O předložkách vyjma, mimo a jejich variantách. *Universitas* 41, č. 3, s. 39–41.

2009

Rozhovory s českými lingvisty II. Chromý, Jan, Lehečková, Eva (eds.). Praha : Akropolis, s. 69–106. Rozhovor s Milanem Jelínkem vedli Jan Chromý a Luboš Veselý.

2010

Za války vězení, pak disent. In: Jana Soukupová (ed.) *Nepoddajní aneb Nešlo to jinak : Příběhy jihomoravských disidentů v 70. a 80. letech 20. století*. Brno : Host, s. 88–93.

Bibliografie do roku 2004 je přístupna také na: <<http://www.phil.muni.cz/wucj/home/publikace/bibliografie/Jelínek>>.

Marie Krčmová
 <krcmova@phil.muni.cz>

РАДОСЛАВ(Ъ) ВЕЧЕРКА — ОСМЬ ДЕСАТЬ ТИ ПАТЬ ЛѢТЪ

V letošním roce se dožívá půlkulatého jubilea emeritní profesor Filozofické fakulty Masarykovy univerzity a čelný představitel evropské slavistiky prof. PhDr. Radoslav Večerka, DrSc., Dr. h. c. (mult.).

Narodil se 18. dubna 1928 v Brně a po maturitě na reálném gymnáziu se v roce 1947 zapsal na brněnskou filozofickou fakultu ke studiu české a ruské filologie, kde mezi jeho učitele patřili například Adolf Kellner, Václav Machek, František Trávníček a především Josef Kurz. Brněnské univerzitě zůstal věrný celý život. V roce 1952 obhájil státní práci zabývající se genitivem data v staroslověněštině a získal titul PhDr., v roce 1957 mu byl přiznán titul CSc. za práci zaměřenou na syntax staroslověnských participií. Toto téma rozpracoval i ve své habilitační práci, která se stala podkladem habilitačního řízení, úspěšně završeného v roce 1964. Následně jmenování profesorem, schválené vědeckou radou fakulty koncem šedesátých let, bylo vinou politických tenzí odloženo až na počátek devadesátých let. Určité uvolnění představoval skloněk let osmdesátých, kdy bylo Večerkově umožněno získat titul DrSc. Sumu jeho titulů prozatím uzavírají dva čestné doktoráty získané na přelomu milénia; první ve Freiburgu v roce 1999, druhý v Sofii v roce 2001. Mimo to je Radoslav Večerka laureátem Zlaté medaile Masarykovy univerzity, Ceny města Brna v oblasti společenských věd či bulharské Cyrilometodějské medaile s modrou stuhou.

Večerkovy odborné zájmy představují kvantitativně i tematicky rozsáhlý celek, jehož šíři zde můžeme načrtnout pouze v konturách. Na prvním místě musíme zmínit jeho zájem o staroslověnskou (morfo)syntax, který byl zažehnut již na počátku jeho vědecké kariéry studii o pádové syntaxi. Následovaly stati zaměřené na participiální vazby, které Večerka syntetizoval v monografii *Syntax aktivních participií v staroslověněštině* (1961). Pozornost později soustředil mimo jiné také na syntax základních staroslověnských numeralií, problematiku staroslověnského predikátu či metodologické otázky historickosrovnávacího studia skladby. Tyto speciální studie vyústily v monumentální německy psanou pentalogii *Altkirchenslavische (altbulgarische) Syntax* (1989–2003), mezinárodně vynikající dílo, které zaujímá přední místo v žebříčku monografií o staroslověnské syntaxi. Další důležitou oblast Večerkovy odborného zájmu představují staroslověnské jazykové kontakty s neslovanskými jazyky, zejména řečtinou, latinou, okrajově též hebrejštinou a arménštinou, jimiž se začal obírat již v polovině padesátých let. Souhrn svých poznatků pak naposledy vtělil jako samostatnou kapitulu do publikace *Staroslověnská etapa českého písemnictví* (2010).

Tato publikace reprezentuje v současné době poslední Večerkův příspěvek ke kulturněhistorickým a literárním souvislostem nejstaršího slovanského spisovného jazyka na našem území a doplňuje o nové poznatky dříve vydanou knihu *Slovanské počátky české knižní vzdělanosti* (1963). Problematice nejstaršího slovanského spisovného jazyka v dějinách naší společnosti věnoval také kapitulu v kolektivní monografii *Spisovný jazyk v dějinách české společnosti* (2009³). Obrovský kus práce vykonal Večerka jako historik oboru. Po participaci na kolektivních slovnících českých osobností slovanské jazykovědy sestavil soubor téměř osmi set biograficko-bibliografických portrétů českých jazykovědců, který v letošním roce spatří světlo světa také v knižní podobě. Kromě těchto portrétů se věnuje i historii jednotlivých jazykovědných disciplín (oborů), jak namátkou dokládá například starší kolektivní publikace *Vývoj odborných zájmů o češtinu* (1988) či novější kompendium *Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky* (2007), které jako spiritus movens inicioval a ve kterém zpracoval například oddíly věnované mluvnictví do roku 1945, periodikům a časopisům či slovanské jazykovědě a paleoslovenistice. Při nárysu Večerkaova odborného působení nesmíme opomenout ani proslulou gramatiku staroslověnštiny, která se po vydávání ve formě skript dvakrát dočkala i knižní podoby; poprvé jako *Staroslověnština* (1984), podruhé jako *Staroslověnština v kontextu slovanských jazyků* (2006). Svým dílem přispěl také k otázkám komparativní slavistiky, etymologie či lingvistické metodologie; jako editor pak participoval na vydání pramenů k dějinám Velké Moravy a několika staroslověnských chrestomatiích.

Radoslav Večerka proslul také jako neobyčejně schopný pedagog, a to nejen na brněnské univerzitě, kde působil téměř sedesát let, nýbrž i na univerzitách v Německu, Rakousku, Maďarsku či Bulharsku. Jeho semináře patřily k nejvyhledávanějším vyučovaným předmětům na fakultě nejen pro mimořádnou osobnost přednášejícího, ale také pro to, že se ve svých přednáškách nechával inspirovat několika myšlenkovými proudy a neuzavíral se do jednoho metodologického konceptu, jak se tomu leckdy děje nyní.

Bohužel jsme zde nemohli pro jejich nesmírnou mohutnost zevrubně pojednat o všech oblastech zájmu Radoslava Večerky, což ovšem chápeme jako výzvu do budoucna. Vzhledem k jeho nezměrnému pracovnímu nasazení věříme, že se dočkáme dalších významných jazykovědných příspěvků. Přejeme panu profesorovi, aby jej i nadále zdobila inspirující vitalita a aby neztrácel chuť pracovat.

Petr Malčík

Dodatek k bibliografii Radoslava Večerky

Dodatek reflektuje období 2008–2013 a navazuje na soupis publikovaný ve sborníku *Varia Slavica* (BOČEK, Vít – ZEMANOVÁ, Jana: Soupis prací Radoslava Večerky. In: Janyšková, Ilona – Karlíková, Helena (edd.): *Varia Slavica. Sborník příspěvků k 80. narozeninám Radoslava Večerky*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 241–271). Pro snazší lokaci byla zvolena citační norma užívaná v edici *Studie osobností brněnské lingvistiky*.

(čm) = část monografie

(g) = glosa

(s) = studie

(e) = edice

(k) = kniha

(t) = teze

(ek) = elektronická kniha

(m) = medailon

(z) = zpráva

2008

(s) Zur Methodologie der Syntaxforschung im Altkirchenslavischen. In: Šeferis, Vaidas (ed.): *Baltiské jazyky v proměnách metod. Sborník příspěvků z mezinárodní baltistické konference*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008, s. 47–62.

- (s) Staroslověnská personální propria v posesivu. In: Čornejová, Michaela – Kosek, Pavel (edd.): *Jazyk a jeho proměny. Prof. Janě Pleskalové k životnímu jubileu*. 1. vyd. Brno: Host, 2008, s. 236–245.
- (g) Jazyk a šach. *Rozrazil: revue na provázku – poutavý časopis* 4, 2008, č. 1, s. 16.
- (g) Katapult a spánek. *Rozrazil: revue na provázku – poutavý časopis* 4, 2008, č. 2, s. 22.
- (g) Pod kůží slovům Pavel – kohout – osmdesát. *Rozrazil: revue na provázku – poutavý časopis* 4, 2008, č. 4, s. 13.
- (s) Řečtina jako pramen lexikálních výpůjček neřeckého původu v staroslověnštině. Semitismy: hebraismy a arameismy. *Opera slavica – Slavistické rozhledy: jazykovědný sešit* 18, 2008, č. 2, s. 1–16.
- (g) Olympiáda a jiný stav. *Rozrazil: revue na provázku – poutavý časopis* 4, 2008, č. 5, s. 44.
- (g) Revoluce a perverze. *Rozrazil: revue na provázku – poutavý časopis* 4, 2008, č. 6, s. 27.
- (t) Zur Methode der Erforschung von lexikalischen Entlehnungen. Auf dem Material aus dem Alt-kirchenslawischen. In: Loudová, Kateřina – Žáková, Marie (edd.): *Colloquium on the Ancient Indo-European Languages and the Early Stages of the Modern Romance, Germanic and Slavonic Languages. Abstracts*. 1st ed. Brno: Masaryk University, 2009, s. 76.
- (k) *Jazyky v komparaci*. 1. svazek. *Nástin české jazykovědné slavistiky v mezinárodním kontextu*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. 254 s.
- (ek) Biografickobibliografické medailonky českých lingvistů: bohemistů a slavistů. K vydání připravili Aleš Bičan a Vít Boček. *Linguistica online: electronic journal of the Department of Linguistics and Baltic Languages at Masaryk University, Czech Republic*. 2., opravené a doplněné vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2008. 205 s. Dostupné z WWW: <http://www.phil.muni.cz/linguistica/art/vecerka/vec-medailonky2.pdf>.
- (e) *Magnae Moraviae Fontes Historici*. 1. svazek. *Annales et chronicae*. K vydání připravili Daša Bartoňková, † Lubomír Havlík, Zdeněk Masařík a Radoslav Večerka. 2., přepracované a doplněné vyd. Praha: Koniasch Latin Press, 2008. 425 s.

2009

- (m) Jaroslav Bauer (1924–1969). *Universitas: revue Masarykovy univerzity* 42, 2009, č. 1, s. 69–70.
- (s) Zur Methode der Erforschung von lexikalischen Entlehnungen. Auf dem Material aus dem Alt-kirchenslawischen. In: Loudová, Kateřina – Žáková, Marie (edd.): *Early European Languages in the Eyes of Modern Linguistics. Proceedings of the Colloquium on the Ancient Indo-European Languages and the Early Stages of the Modern Romance, Germanic and Slavonic Languages*. 28 September – 1 October 2008, Brno. 1st ed. Brno: Masaryk University, 2009, s. 351–357.
- (z) Přípravované vydání souborného vědeckého díla Václava Machka. In: Janyšková, Ilona – Karlíková, Helena (edd.): *Studia etymologica Brunensia*. 6. svazek. *Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Etymologické symposion Brno 2008, pořádané etymologickým oddělením Ústavu pro jazyk český AV ČR, v. v. i. v Brně ve dnech 26.–28. května 2008*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny 2009, s. 369–370.
- (čm) Počátky písemné vzdělanosti na našem území. Latina a staroslověnština na Velké Moravě a v přemyslovských Čechách do konce 11. století. In: Šlosar, Dušan – Večerka, Radoslav – Dvořák, Jan – Malčík, Petr: *Spisovný jazyk v dějinách české společnosti*. 3., opravené a doplněné vyd. Brno: Host, 2009, s. 9–30.
- (s) Vzpomínky na počátky Sborníku prací Filozofické fakulty MU. *Linguistica Brunensia* 57, 2009, č. 1–2, s. 3–5.
- (s) Antické literární ozvuky v Bezručových Slezských písních. *Graeco-latina Brunensia* 14, 2009, č. 1–2, s. 357–363.
- (z) Zdravice profesorovi Miroslavu Greplovi k osmdesátinám. *Linguistica Brunensia* 57, 2009, č. 1–2, s. 240.

- (s) Velká Morava západoslovanská, nebo jihoslovanská? *Bohemica Olomucensia* 1, 2009, č. 4, s. 11–15.
- (z) Zdravice profesoru Komárkovi. *Bohemica Olomucensia* 1, 2009, č. 4, s. 87.
- (m) Stanislav Žaža osmdesátiletý. In: Gazda, Jiří (ed.): *Příspěvky k aktuálním otázkám jazykovědné rusistiky*. 3. svazek. *Sborník příspěvků z konference Aktuální otázky současné jazykovědné rusistiky, Brno 17. 4. 2009*. 1. vyd. Brno: Tribun EU, 2009, s. 6–8.
- (k) *Jazyky v komparaci*. 2. svazek. *Charakteristiky současných slovanských jazyků v historickém kontextu*. 1. vyd. Praha: Euroslavica, 2009. 148 s.
- (s) Vývoj slabých jerů po sonorách. *Slavia: časopis pro slovanskou filologii* 78, 2009, č. 3–4, s. 469–480.
- (s) Entwicklungsvoraussetzungen und Triebkräfte der slavischen Syntax. In: Hansen, Björn – Grković-Major, Jasmina (edd.): *Diachronic Slavonic Syntax: Gradual Changes in Focus*. 1st ed. München – Berlin – Wien: Kubon & Sagner, 2009 (= Wiener Slawistischer Almanach, Sonderband 74), s. 181–194.
- (s) Bemerkung zum Thema „Slavistik und Ideologie“. In: Besters-Dilger, Juliane – Rabus, Achim (edd.): *Text – Sprache – Grammatik. Slavisches Schrifttum der Vormoderne. Festschrift für Eckhard Weiher*. 1. Aufl. München – Berlin: Kubon & Sagner, 2009, s. 23–31.

2010

- (k) *Staroslověnská etapa českého písemnictví*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2010. 176 s.
- (s) Poznámky ke genezi hlaholice. In: Грковић-Мејуор, Јасмина – Радовановић, Милорад (edd.): *Теорија дијахроничке лингвистике и проучавање словенских језика*. 1. изд. Београд: Српска академија наука и уметности, 2010, s. 23–41.
- (s) Poznámka k syntaktické terminologii. In: Bičan, Aleš – Klačka, Jan – Macurová, Petra – Zmrzliková, Jana (edd.): *Karlík a továrna na lingvistiku. Prof. Petru Karlíkovi k šedesátým narozeninám*. 1. vyd. Brno: Host, 2010, s. 436–440.
- (e) *Magnae Moraviae Fontes Historici*. 2. svazek. *Textus biographici, hagiographici, liturgici*. K vydání připravili Daša Bartoňková a Radoslav Večerka. 2., přepracované a doplněné vyd. Praha: Koniasch Latin Press, 2010. 316 s.

2011

- (k) *Opera Slavica et Palaeoslovenica Minora*. K vydání připravili Jan Dvořák a Petr Malčík. 1. vyd. Brno: Host, 2011. 240 s.
- (e) [Václav Machek]: *Sebrané spisy Václava Machka*. 1. svazek. K vydání připravili Ilona Janyšková, Helena Karlíková, † Eva Havlová a Radoslav Večerka. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. 1172 s.
- (e) [Václav Machek]: *Sebrané spisy Václava Machka*. 2. svazek. K vydání připravili Ilona Janyšková, Helena Karlíková, † Eva Havlová a Radoslav Večerka. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2011. 1124 s.

2012

- (s) Anmerkungen zu so genannten Moravismen im Altkirchenslavischen. In: Podtergera, Irina (ed.): *Schnittpunkt Slavistik. Ost und West im wissenschaftlichen Dialog. Festgabe für Helmut Keipert zum 70. Geburtstag*. 2. Teil. *Einflussforschung*. 1. Aufl. Bonn: Bonn University Press bei V&R unipress, 2012, s. 405–414.
- (e) *Magnae Moraviae Fontes Historici*. 3. svazek. *Diplomata, epistolae, textus*. K vydání připravili Daša Bartoňková a Radoslav Večerka. 2., přepracované a doplněné vyd. Praha: Koniasch Latin Press, 2012. 400 s.

(e) *Magnae Moraviae Fontes Historici*. 4. svazek. *Leges – textus iuridici, supplementa*. K vydání připravili Daša Bartoňková a Radoslav Večerka. 2., přepracované a doplněné vyd. Praha: Koniasch Latin Press, 2012. [v tisku]

2013

(k) *Slovník českých jazykovědců v oboru bohemistiky a slavistiky*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2013. [v tisku]

Bibliografii ke dni 28. února 2013 sestavil Petr Malčík

Za Jiřím Jiráčkem

Ještě před několika lety platilo to, co jsme v našem sborníku s uspokojením psali k osmdesátým narozeninám předního odborníka v oboru jazykovědné rusistiky, prof. PhDr. Jiřího Jiráčka, DrSc., o jeho duševní i fyzické svěžesti (A 52 /2004, 138–139). Ke své lítosti musíme konstatovat, že se v současnosti tento stav změnil: Jiří Jiráček, emeritní profesor Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, v pondělí 23. 4. 2013 zemřel.

Jiráček patří k osobnostem, které svým životem a prací obohatily české i moravské kraje naší vlasti. Rodák z Prahy (* 2. 12. 1924), student třeboňského gymnázia, poté za okupace zemědělský dělník, absolvoval po osvobození obor rusistiky a anglistiky na Karlově univerzitě, odkud ho osud zavál na Moravu. Po několikaletém působení na středních školách zaměřily jeho kroky na brněnskou půdu – na tehdejší Univerzitu Jana Evangelisty Purkyně. S její Filozofickou fakultou je pak spjata jeho dlouholetá činnost: působil zde téměř třicet let, od roku 1973 jako docent, od roku 1981 jako profesor až do roku 1991, kdy odešel do důchodu, který trávil v místě svého mládí – v jihočeské Třeboni.

Do historie české rusistiky se zapsal jednak řadou studií z oblasti slovo tvorby, terminologie a lexikologie, jednak dvěma obsáhlými monografiemi, a to *Интернациональные суффиксы существительных в современном русском языке* (1971) a *Adjektiva s internacionálními sufixálními morfy v současné ruštině* (1984). Ty se brzy dočkaly příznivého ohlasu u našich i ruských jazykovědců. Obojí publikace pak dokazují autorovu širokou erudici, jejímž plodem byla mnohostranná a důkladná analýza jazykového materiálu. Jiráčkův výzkum však zasáhl podstatně i sféru ruské morfologie, v jejímž popisu se odrazily jeho zkušenosti ze středoškolské praxe a z autorské spolupráce na učebnicích. Sem patří jeho vysokoškolské skriptum *Morfologie I. Substantivum* (1986) a zejména jeho výrazná spoluúčast na kolektivní publikaci *Morfologie ruštiny I., 2.*, která byla plánována jako celostátní vysokoškolská učebnice, ale vydána – pro celkově oslabený vztah k ruštině po roce 1989 – až v letech 1996–7 jen jako skriptum MU v Brně. Zájem o teoretické i praktické otázky ruského pravopisu vedl také k Jiráčkově účasti na kolektivní publikaci *Орфография, пунктуация и книжно-письменная речь русского языка* (1979) a na její kratší verzi – *Příručka ruského pravopisu* (1989).

Ve svých studiích respektuje autor vždy hledisko porovnání ruštiny s češtinou. Navíc pak ho jako anglistu zaujala idea konfrontace některých jazykových jevů v obou slovanských jazycích s odpovídajícími jevy v angličtině. Srov. např. jeho stati o gramatických typologických analogiích rusko-anglických oproti češtině, a to i v syntaxi (např. ČMF 74/1992, č. 1; Slavia 62/1993; Opera Slavica 1/1991, č. 2) a rovněž konfrontační studie o rusko-anglických analogiích v akcentuaci na rozdíl od češtiny (SPFFBU A 51/2003).

Prof. Jiráček se samozřejmě podílel na nejrůznějších akcích spjatých s posláním vysokoškolského učitele – na výchově doktorandů, na práci ve vědeckých i pedagogických komisích, účastnil se konferencí, seminářů, sjezdů apod. (sr. náš medailon v ČMF 81/1999, č. 2, s. 123–124). Pozornost zaslouží i jeho činnost jako několikaletého vedoucího katedry. Ve všech uvedených aktivitách se projevovala jeho příslovečná akribie, iniciativa a odpovědnost.